ĢENERĀLADVOKĀTA L. A. HĒLHUDA [*L. A. GEELHOED*] SECINĀJUMI, sniegti 2005. gada 1. februārī [1]

I — Ievads

A — *Prāvas priekšvēsture*

2. Prāvas priekšvēsture ir izsmeļoši izklāstīta Lēmumā. Aprobežošos ar faktu un procesuālo jautājumu salīdzināšanu, kuri ir nozīmīgi šīs tiesvedības ietvaros, kuras priekšmets ir tikai iespējamā Grieķijas Republikas to pienākumu neizpilde, kas noteikti minētā lēmuma 3. un 4. pantā.

1. Šajā lietā Eiropas Kopienu Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka, noteiktajā termiņā neveicot pasākumus, kas vajadzīgi, lai atgūtu piešķirto valsts atbalstu, kas atbilstoši 3. pantam Komisijas 2002. gada 11. decembra Lēmumā 2003/372/EK par valsts atbalstu, ko Grieķija piešķīra *Olympic Airways* (turpmāk tekstā — "Lēmums") [2], tika atzīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar kopējo tirgu (izņemot to, kas attiecas uz *IKA* maksājumiem), vai jebkurā gadījumā neinformējot Komisiju par atbilstoši minētā lēmuma 4. pantam veiktajiem pasākumiem, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek šie panti un EK līgums.

3. 1996. gadā Komisija uzsāka pret šo dalībvalsti EKL 88. panta 2. punktā paredzēto procedūru sakarā ar valsts atbalsta piešķiršanu uzņēmumam *Olympic Airways*, kā rezultātā tika pieņemts Komisijas 1998. gada 14. augusta Lēmums 1999/332/EK [3] par garantijām, to parādu samazināšanu un kapitalizāciju, kas apstiprināti 1994. gadā, kā arī citām garantijām un ieguldījumiem kapitālā par kopējo summu 40,8 miljardu GRD apmērā, kas pārskaitāma trijās daļās, attiecīgi — 19, 14 un 7,8 miljardu GRD apmērā. Šo atbalstu papildināja reorganizācijas plāns, kas tika pārskatīts periodam no

1 — Oriģinālvaloda — franču.

2 — OV 2003, L 132, 1. lpp.

3 — OV 1999, L 128, 1. lpp.

1998. līdz 2002. gadam un tika pakļauts īpašiem nosacījumiem.

4. Ar 2002. gada 6. marta lēmumu Komisija uzsāka EKL 88. panta 2. punktā paredzēto procedūru, pamatojoties uz to, ka minētais reorganizācijas plāns netika piemērots un ka lēmumā par atbalsta apstiprināšanu noteiktie nosacījumi netika izpildīti. Lēmums uzsākt procedūru sakrita ar rīkojuma sniegt informāciju izdošanu Regulas (EK) Nr. 659/1999 [4] 10. panta izpratnē.

5. 2002. gada 9. augustā Komisija nosūtīja Grieķijas Republikai atkārtotu rīkojumu sniegt informāciju, kurā jo īpaši prasīts iesniegt bilances un datus par valstij maksājamiem ekspluatācijas izdevumiem. Komisija uzskatīja, ka Grieķijas iestāžu sniegtās atbildes šajā jautājumā nebija pietiekamas.

6. 2002. gada 11. decembrī Komisija apstiprināja Lēmumu, kas ir šīs tiesvedības priekšmets. Tā īpaši balstījās uz apsvērumu, ka reorganizācijas plāna mērķu lielākā daļa netika sasniegta un ka nosacījumi, kas tika izvirzīti Lēmumā 1999/332, tikai daļēji tika ievēroti. Tāpat Komisija tajā atzīmē, ka lēmums par atbalsta apstiprināšanu tika netaisnīgi piemērots. Turklāt tā atsaucās uz to, ka pastāv jauns operatīvais atbalsts, kas lielākoties sastāvēja no tā, ka Grieķijas valsts iecietīgi izturējās pret to, ka par laika posmu no 2001. gada oktobra līdz decembrim nebija veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas vai pagarināts to samaksas termiņš, nebija samaksāts pievienotās vērtības nodoklis (turpmāk tekstā — "PVN") par degvielu un rezerves daļām, lidostu nomas maksa par laika posmu no 1998. līdz 2001. gadam par kopējo summu 2,46 miljoni EUR, lidostu pakalpojumu maksa par kopējo summu 33,9 miljoni EUR un nodeva *"spatosimo"* (nodeva, ko uzliek pasažieriem, izlidojot no Grieķijas lidostām, šo lidostu attīstībai) 61 miljonu EUR apmērā.

7. Komisijas Lēmums ir formulēts šādi:

"1. pants

Reorganizācijas atbalsts, ko Grieķija piešķīra *Olympic Airways* kā:

a) sabiedrības aizdevuma garantijas pagarinājumu līdz 1994. gada 7. oktobrim, piemērojot Grieķijas 1975. gada 26. jūnija Likuma Nr. 96/75 6. pantu;

4 — Padomes 1999. gada 22. marta Regula, ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus EK līguma 93. panta piemērošanai (OV L 83, 1. lpp.).

b) jaunas aizdevumu garantijas par kopējo summu 378 miljoni ASV dolāru, kas piešķirtas aizdevumiem, par kuriem līgums bija jānoslēdz līdz 2001. gada 31. martam, jaunu lidmašīnu iegādei un ieguldījumiem, kas vajadzīgi *Olympic Airways* pārcelšanai uz jauno Spatas lidostu;

c) *Olympic Airways* parāda samazinājumu līdz 427 miljardiem Grieķijas drahmu;

d) uzņēmuma parāda kapitalizāciju par 64 miljardiem Grieķijas drahmu;

e) ieguldījumus kapitālā 54 miljardu Grieķijas drahmu apmērā, kas samazināts līdz 40,8 miljardiem Grieķijas drahmu, trijās daļās, attiecīgi — 19, 14 un 7,8 miljardiem Grieķijas drahmu — 1995., 1998. un 1999. gadā,

ir uzskatāms par nesaderīgu ar kopējo tirgu Līguma 87. panta 1. punkta izpratnē, ņemot vērā to, ka netiek ievēroti šādi nosacījumi, pie kuriem sākotnēji tika apstiprināts atbalsts:

a) reorganizācijas plāna pilnīga īstenošana, kas vērsta uz sabiedrības ilgtermiņa pastāvēšanas nodrošināšanu;

b) 24 īpašu saistību, kas pievienotas atbalsta apstiprinājumam, ievērošana un

c) reorganizācijas atbalsta izlietošanas regulāra kontrole.

2. pants

Valsts atbalsts, ko Grieķija piešķīra, pieļaujot to, ka *Olympic Aviation* regulāri nesamaksāja sociālās apdrošināšanas iemaksas, PVN par degvielu un rezerves daļām, dažādu lidostu nomas maksu, dažādu lidostu nomas maksu *Spata* lidostai, kā arī nodevu *"spatosimo"* citām lidostām, nav saderīgs ar kopējo tirgu.

3. pants

1. Grieķijai ir jāveic visi pasākumi, kas vajadzīgi, lai atgūtu no saņēmējas sabiedrības 1. pantā minēto atbalstu 14 miljardu Grieķi-

jas drahmu apmērā (41 miljons EUR), kas nav saderīgs ar Līgumu, kā arī 2. pantā minēto atbalstu, kas tam tika nelikumīgi piešķirts.

2. Atbalsts jāatgūst nekavējoties un saskaņā ar valsts likumos paredzētajām procedūrām, ja vien tās nodrošina tūlītēju un efektīvu Lēmuma izpildi. Atgūstamajā summā jāiekļauj procenti, kas maksājami, sākot no atbalsta piešķiršanas dienas, līdz tā atmaksas dienai. Procenti ir aprēķināmi pēc atbilstošās likmes, ko izmanto līdzvērtīga reģionālā atbalsta aprēķināšanai.

4. pants

Grieķijai divu mēnešu laikā no šī Lēmuma paziņošanas dienas ir jāpaziņo Komisijai par pasākumiem, kas veikti, lai izpildītu tā prasības.

[..]"

8. 2003. gada 11. februārī Grieķijas valdība paziņoja Komisijai, ka tā ir pilnvarojusi neatkarīgu ekspertu pārbaudīt, vai *Olympic Airways* ir parādi pret valsti un vai uzņēmums ir saņēmis kādu labumu. Pamatojoties uz saņemto informāciju, šī valdība paziņoja, ka tā nepiemēros Lēmuma 3. un 4. pantu.

9. 2003. gada 6. martā Komisija norādīja minētajai valdībai, ka tai bija jāpilda Lēmuma prasības. 2003. gada 12. maijā Komisija tai nosūtīja paziņojumu, ar papildu paskaidrojumiem par jaunā atbalsta apmēra noteikšanu un lūdza sniegt detalizētu informāciju par 41 miljona EUR atgūšanu, kā arī Lēmuma 2. pantā paredzēto *Olympic Airways* parādu atmaksas pierādījumus.

10. Grieķijas iestādes sniedza atbildi 2003. gada 26. jūnija vēstulē. Attiecībā uz ieguldījumiem kapitālā 41 miljona EUR apmērā otrās daļas atmaksu tās norādīja, ka vēlas pieņemt lēmumu par šā atbalsta atgūšanu līdz 2003. gada augusta beigām, jo Lēmuma tiesiskās sekas un atbilstošā procedūra tiek izvērtēti. Tās arī atzīmēja, ka *Olympic Airways* nokārtos parādu par lidostu nomu par kopējo summu 2,46 miljoni EUR.

11. Attiecībā uz parādu *IKA* (sociālā nodrošinājuma administrācija) 27,4 miljonu EUR apmērā Grieķijas iestādes atsaucās uz noslēgto vienošanos un 5,28 miljonu EUR pārskaitījumu, kas norāda uz to, ka vairs nevar runāt par parādu pieļaušanu.

12. Attiecībā uz parādu 33,9 miljonu EUR apmērā par Spatas lidostas pakalpojumiem minētās iestādes atsaucās uz to, ka tas neietilpst viņu kompetencē lidostas pārvaldes režīma dēļ. Tomēr tās atsaucas uz 4,83 miljonu EUR pārskaitījumu uz šajā sakarā noslēgtās vienošanās pamata, uzrādot maksājuma pierādījumu par šo summu. Minētā vienošanās ietver parādu sadalījumu divpadsmit ceturkšņu pārskaitījumos. Iestādes ir norādījušas, ka kopējā summa tiks pārskaita līdz 2005. gada aprīlim.

13. Attiecībā uz parādu par nodevu "*spatosimo*" 61 miljona EUR apmērā Grieķijas iestādes atsaucas uz pārskaitījumu 22,8 miljonu EUR apmērā uz vienošanās pamata. Tās iesniedza dokumentus, kas apliecināja šīs summas, kā arī citu summu samaksu. Attiecībā uz parādu ministrijām un valsts iestādēm 28,9 miljonu EUR apmērā minētās iestādes atsaucās uz to, ka pienākumi nav precīzi formulēti, kā arī uz to, ka trūkst datu par aviobiļetēm, kas tika izsniegtas darba ņēmējiem.

14. Tā kā Komisija nebija apmierināta ar šo paziņojumu, tā cēla šo prasību, un tās prasījumi Tiesai ir šādi:

— atzīt, ka, noteiktajā termiņā neveicot pasākumus, kas vajadzīgi, lai atgūtu atbalstu, kas atzīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar kopējo tirgu (izņemot to, kas attiecas uz *IKA* maksājumiem) atbilstoši Lēmuma [..] 3. pantam, vai jebkurā gadījumā neinformējot Komisiju par veiktajiem pasākumiem atbilstoši šā lēmuma 4. pantam, Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek minētie panti un Līgums;

— piespriest atbildētājai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

15. Grieķijas valdība lūdz Tiesu noraidīt prasību un piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

II — Vērtējums

A — *Iepriekšēji apsvērumi*

16. No lietas materiāliem izriet, ka strīds, kas tiek izskatīts Tiesā starp Komisiju un Grieķijas Republiku, ietver trīs atsevišķus jautājumus:

— 41 miljona EUR atgūšana. Šeit runa ir par otro reorganizācijas atbalsta iemaksu, kas ir paredzēta Lēmuma 1. pantā un kas tika pārskaitīta *Olympic Airways* 1998. gada septembrī. Šī summa tika tieši minēta šī lēmuma 3. panta 1. punktā;

— "jaunā atbalsta" atgūšana, kas ir paredzēts Lēmuma 2. pantā. Tā apmērs nav skaidri norādīts pašā Lēmumā. Dažādi šā atbalsta komponenti, kā arī summas, kas uz to attiecas, tika aprakstītas Lēmuma motīvu daļas 200.–209. punktā;

— Likuma Nr. 3185/2003 (turpmāk tekstā — "Grieķijas likums") [5] sekas attiecībā uz Lēmuma piemērošanu valsts tiesiskās kārtības ietvaros.

17. Piedāvāju iesākt analīzi ar trešo elementu, ņemot vērā to, ka valsts tiesiskās kārtības ietvaros šis elements varētu radīt šķēršli Lēmuma izpildei, padarot par juridiski neiespējamu atbalsta atgūšanu no *Olympic Airways* aktīviem, kas tai vēl bija šī lēmuma pieņemšanas laikā. Turklāt, ja Grieķijas likums varētu padarīt Lēmuma pienācīgu izpildi sarežģītāku, pat neiespējamu, rodas jautājums, vai pati šāda likuma pieņemšana nav uzskatāma par no Kopienu tiesībām izrietošo pienākumu neizpildi.

18. Kā jau minēju šo secinājumu 2. punktā — šī lieta ir tikai par no Lēmuma izrietošo valsts pienākumu iespējamo neizpildi. Līdz ar to argumenti par iespējamajām kļūdām vai neprecizitātēm faktu un apstākļu novērtējumā, kas ir šī lēmuma pamatā, nav pieņemami šīs tiesvedības ietvaros [6].

5 — *FEK A* 229/26.09.2003.

6 — Skat. 1988. gada 30. jūnija spriedumu lietā 226/87 Komisija/Grieķija (*Recueil*, 3611. lpp., 11. punkts), 1992. gada 27. oktobra spriedumu lietā C-74/91 Komisija/Vācija (*Recueil*, I-5437. lpp., 10. punkts) un 2000. gada 27. jūnija spriedumu lietā C-404/97 Komisija/Portugāle (*Recueil*, I-4897. lpp., 57. punkts).

B — *Grieķijas likums*

19. Tikai replikā Komisija pirmo reizi minēja Grieķijas likumu. Tā acīmredzot nav varējusi ņemt vērā šā likuma pieņemšanas faktu. Prasības pieteikums tika reģistrēts Tiesas Kancelejā 2003. gada 25. septembrī, bet minētais likums tika publicēts 2003. gada 26. septembra "Grieķijas Republikas Oficiālajā Vēstnesī".

20. Komisija konstatē, ka ar Grieķijas likuma 27. pantu ir radīts nepieciešamais pamats grupas *Olympic* reorganizācijai. Šis pasākums ietvēra ne tikai agrākā uzņēmuma *Olympic Airways* personāla nodošanu, bet arī aktīvu nodošanu, tas ir, aviopārvadājumu un valsts garantiju, kas uz tiem attiecas, nodošanu, ar lidojumiem saistīto tiesību nodošanu, kas parasti tiek saukta par "slots", vārda, tirgus daļas, līgumisko attiecību un dažādu kredītsaistību nodošanu jaunai sabiedrībai "Olympic Airlines", kas bija brīva no visiem parādiem, tā, ka nebija iespējams atgūt no jaunās sabiedrības iepriekšējā uzņēmuma parādus. Līdz ar to šai jaunajai sabiedrībai, kurai netika nodoti *Olympic Airways* pasīvi, tiek piemērots īpašs aizsardzības režīms attiecībā uz iepriekšējā uzņēmuma kredītsaistībām. Turklāt analoģiska rīcība tika paredzēta arī attiecībā uz citām *Olympic Airways* nodaļām.

21. Tomēr, pēc Komisijas domām, piemērojot jaunās sabiedrības, tas ir, *Olympic Airlines*, aktīviem īpašu aizsardzības režīmu pret tās kredītsaistībām, valsts iestādes kavēja atbalsta atgūšanu uz Lēmuma pamata. Tajā pat laikā *Olympic* principā saglabāja pasīvus bez aktīviem, kas pēc būtības varētu dzēst atbilstošos parādus. No tā izrietošais šķērslis efektīvai tā atbalsta atgūšanai tādējādi bija paredzēts likumdošanas līmenī un lielākoties jau bija izveidots.

22. Turklāt Komisija uzskata, ka šajā gadījumā atbalsta saņēmēja sabiedrība neizveidoja meitas uzņēmumu, bet veica pārskaitījumu citam grupas uzņēmumam. Tādējādi Grieķijas valsts, kas ir vienīgā vai galvenā attiecīgās sabiedrības akcionāre, nodrošināja ekonomisko nepārtrauktību *Olympic Airways* un *Olympic Airlines* starpā, veicot pārstrukturēšanas operāciju, kas ietver to, ka jaunā sabiedrība pārņēma visienesīgākos iepriekšējā uzņēmuma *Olympic Airways* aktīvus, nemaksājot nekādu kompensāciju. Saskaņā ar Grieķijas likumu jaunā sabiedrība ir aizsargāta pret iepriekšējā uzņēmuma kredītsaistībām. Tādējādi gandrīz gadu pēc Lēmuma pieņemšanas Grieķijas valsts veica tiesiskus pasākumus, ar kuriem no valsts tiesību viedokļa tika kavēta efektīva atbalsta atgūšana. Ar šo mēģinājumu atņemt Komisijas Lēmumam jebkādu lietderīgu iedarbību šī valsts rīkojās tieši pretēji tam, kā tai bija jārīkojas saskaņā ar minēto Lēmumu.

23. Savā atbildes rakstā uz repliku Grieķijas valdība neatbild tieši uz iebildumiem pēc

būtības, kas attiecas uz Grieķijas likuma mērķiem un ekonomiskajām un tiesiskajām sekām.

24. Vispirms valdība apgalvo, ka Komisijas argumentācija nav pieņemama, ņemot vērā, ka, tā kā nebija pirmstiesas posma, Komisija nevarēja paplašināt šīs tiesvedības priekšmetu, tas ir, Lēmuma izpildi, kas veicama Grieķijas Republikai. Šajā kontekstā tā pievērš uzmanību jaunā valsts atbalsta, kas piešķirts *Olympic Airways*, izvērtēšanas procedūrai, ko atbilstoši EKL 88. panta 2. punktam Komisija uzsāka ar 2004. gada 16. marta lēmumu. Šīs procedūras ietvaros viens no pamatjautājumiem bija tieši Grieķijas likums, kā arī *Olympic Airways* grupas reorganizācija atbilstoši šim likumam. Kamēr atbilstoši EKL 88. panta 2. punktam tiek veikta jaunā atbalsta izvērtēšanas administratīvā procedūra, Komisijai nav atļauts izvirzīt argumentus un pamatus, kas attiecas uz šo izvērtēšanu. Citādi tā priekšlaicīgi izlemtu par tās iebildumiem.

25. Turklāt Grieķijas valdība sniedz īsu pārskatu par pamatojumu, kādēļ pieņemts Grieķijas likums. Tas rada tiesisku pamatu *Olympic Airways* reorganizācijai, kuras mērķis ir pēc iespējas ātrāk nodot šīs sabiedrības lidojumu pakalpojumus un atvieglot tās citu darbību privatizāciju. Tādējādi Grieķija bija spējīga atgūt pēc iespējas lielāku daļu no kopējiem ieguldījumiem, kas tika sniegti *Olympic Airways* kopš 1994. gada. Šī sabiedrība no paša sākuma informēja Komisiju par savām iniciatīvām.

26. Visbeidzot, minētā valdība apgalvo, ka Grieķijas likums netraucē valsts atbalsta atgūšanu, ko paredz Lēmums. Atgūšanas procedūra jau ir patstāvīgi uzsākta un tiek pienācīgi turpināta atbilstoši Grieķijas tiesību normām.

27. Man šķiet, ka nevar pieņemt Grieķijas valdības argumentu, saskaņā ar kuru Komisijas argumentācija par Grieķijas likumu nav pieņemama. Šajā sakarā ir jānošķir šajā likumā paredzēto darbību atbilstības EKL 88. panta 1. punktam izvērtēšana, no vienas puses, un minētā likuma tiesisko un finanšu seku izvērtēšanas attiecībā uz Lēmuma izpildi, kas turklāt notika pirms tā pieņemšanas, no otras puses.

28. Šīs prasības par valsts pienākumu neizpildi sakarā vienīgais jautājums ir par to, vai Grieķijas likums rada tiesiskus vai ekonomiskus šķēršļus Lēmuma efektīvai izpildei.

29. Tomēr no Lēmuma izriet, ka tā mērķis ir atgūt atbalstus, ko Grieķija nelikumīgi piešķīrusi *Olympic Airways* saimnieciskās darbības un komercdarbību atbalstam, tādējādi deformējot konkurenci civilās aviācijas nozarē. Lai sasniegtu šo mērķi, uzņēmumam, kas atbildīgs no ekonomiskā un finanšu viedokļa par saimniecisko darbību, ko attiecīgais atbalsts veicināja, ir jāuzņemas atgūšanas finansiālās sekas.

30. No informācijas, ko Komisija ir iesniegusi par Grieķijas likumu un kuru turklāt Grieķijas valdība neapstrīd, izriet, ka tā piemērošanas rezultātā visa gaisa transporta aktivitāšu vadība no *Olympic Airways* tika nodota jaunajai sabiedrībai — *Olympic Airlines*. Šī operācija ietvēra visu atbilstošo aktīvu nodošanu "bez jebkādiem parādiem", padarot neiespējamu atbilstoši valsts tiesību aktiem atgūt agrākās *Olympic Airways* parādus no jaunās sabiedrības, kurai tika nodota kapitāla daļa.

31. Ja Komisijas iesniegtā informācija ir pareiza, minētā likuma piemērošana varētu kavēt efektīvu Lēmuma izpildi. Pirmkārt, jau paveiktais atbalsta atgūšanai no *Olympic Airways* vairāk nevarētu veicināt paredzētā rezultāta sasniegšanu, jo šīs sabiedrības rīcībā vairāk nebūtu pietiekamu aktīvu, lai atlīdzinātu attiecīgās summas. Otrkārt, Lēmuma mērķim — nedeformētas konkurences stāvokļa atjaunošanai aviācijas sektorā — tiktu likti šķēršļi, ņemot vērā to, ka iespējamās atlīdzināšanas finanšu izdevumi vairs negultos uz to saimniecisko darbību un komercdarbību, kurām nelikumīgi tika sniegts attiecīgais atbalsts. Pat ja neticamā kārtā *Olympic Airways* aktīvi joprojām būtu pietiekami, lai atmaksātu atbalstu, jaunās sabiedrības *Olympic Airlines* rīcībā joprojām būtu visas konkurences priekšrocības, kas radušās no nelikumīgā atbalsta.

32. Šajā sakarā spriedumam apvienotajās lietās Itālija un *SIM 2 Multimedia*/Komisija [7] ir īpaša nozīme, kā to pamatoti uzsvēra Komisija. Šajās lietās runa ir par grūtībās nonākuša uzņēmuma aktīvu nodošanu.

33. Minētā sprieduma 76., 77. un 78. punktā Tiesa ir nospriedusi, ka nevar *a priori* noraidīt iespēju veikt sanācijas pasākumus grūtībās nonākušam uzņēmumam to prasību dēļ, kas izvirzītas tāda valsts atbalsta atgūšanai, kurš nav saderīgs ar kopējo tirgu. Tomēr, ja tam piešķirtā atbalsta formālās izmeklēšanas procedūras laikā šādam uzņēmumam bez nosacījumiem atļautu izveidot meitas uzņēmumu, kuram tas vēlāk nodotu rentablākās darbības, būtu jāuzskata, ka tiek atzīts, ka jebkura sabiedrība var pārvietot šādus aktīvus no mātes uzņēmuma pēc atbalsta atgū-

7 — 2003. gada 8. maija spriedums apvienotajās lietās C-328/99 un C-399/00 (*Recueil*, I-4035. lpp.).

šanas, tādējādi pilnībā vai daļēji riskējot, ka atbalsts netiks atgūts. Lai izvairītos no tā, ka Lēmums zaudētu lietderīgo iedarbību un ka turpinātos konkurences deformācija, Komisija var pieprasīt, lai atgūšana neaprobežotos tikai ar sākotnējo uzņēmumu, bet lai tā tiktu attiecināta arī uz uzņēmumu, kas turpina agrākā uzņēmuma darbību, izmantojot ražošanas līdzekļus, kas tam ir nodoti, ja noteikti nodošanas elementi ļauj konstatēt ekonomisko nepārtrauktību abu uzņēmumu starpā.

34. Šajā lietā atbalsta saņēmēja sabiedrība nav izveidojusi meitas uzņēmumu, bet saskaņā ar tiesību aktiem ir nodevusi agrākās *Olympic* pamatlīdzekļus citai grupas sabiedrībai, saglabājot lielāko pasīvu daļu. Man šķiet, ka Grieķija, kas ir attiecīgo sabiedrību vienīgā vai galvenā akcionāre, ir vēlējusies ar likumdevēja palīdzību nodrošināt ekonomisku turpinātību starp *Olympic Airways* un *Olympic Airlines* ar iepriekš minētajiem nosacījumiem. No valsts tiesību sistēmas viedokļa tiek kavēta atbalsta efektīva atgūšana, un līdz ar to konkurences deformācija turpinās.

35. No iepriekš minētā izriet, ka Grieķijas likuma sekas ir pretrunā Lēmumam un līdz ar to Grieķijas valdība nav labticīgi izpildījusi savus pienākumus, ko tai uzliek šis lēmums. Turklāt ir jākonstatē šīs valdības pienākums novērst visus šķēršļus, ko minētais likums radītu Lēmuma izpildei, kas būtu saderīgi ar tā nozīmi, tas ir, veiksmīgi tiktu novērsta atbalsta piešķiršanas rezultātā izveidojusies konkurences deformācija.

36. Es pievienoju šo pēdējo nosacījumu, lai parādītu, ka atbalsta iespējamā atmaksa, kas netiek veikta no atbalstītās saimnieciskās darbības, nav uzskatāma par pareizu Lēmuma izpildi. Citiem vārdiem sakot, atmaksai jāietver Lēmumā paredzētā ietekme uz konkurences apstākļiem.

C — *Valsts atbalsta 41 miljona EUR apmērā atgūšana*

37. Atbilstoši Lēmuma 4. pantam Grieķijas Republikai divu mēnešu laikā no Lēmuma paziņošanas dienas ir jāinformē Komisija par pasākumiem, kas veikti šī lēmuma izpildei.

38. Saskaņā ar Lēmuma 3. panta 2. punktu tādu atbalstu atgūšana, kas paredzēti tā paša lēmuma 1. un 2. pantā, ir jāizpilda nekavējoties un saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktos paredzētajām procedūrām ar nosacījumu, ka tās atļauj tūlītēju un efektīvu Lēmuma izpildi.

39. Attiecībā uz 41 miljona EUR atgūšanu, kas paredzēta Lēmuma 1. pantā un par kuru nav nekādu neskaidrību, Grieķijas valdība tikai 2003. gada 26. jūnija vēstulē paziņoja Komisijai, ka tā gatavojas pieņemt lēmumu par šī atbalsta atgūšanu "līdz 2003. gada augusta beigām". Visbeidzot, 2003. gada 25. septembrī atbildīgās iestādes pieņēma aktu, kurā tika konstatēts *Olympic Airways* 41 miljona EUR, pieskaitot procentus, parāds Grieķijas valstij. Atbilstoši minētās valdības sniegtajai informācijai šis akts bija atgūšanai nepieciešamais pamats.

40. Konstatējot parādus, 2003. gada 1. oktobrī tika izdots individuāls maksājuma uzdevums pārskaitīt parāda summu. *Olympic Airways* 2003. gada 23. oktobrī atbilstoši valsts tiesību normām izvirzīja iebildumus par šo individuālo maksājuma uzdevumu kompetentajai administratīvajai tiesai un tajā pašā laikā iesniedza lūgumu apturēt minētā maksājuma uzdevuma izpildi. Ar 2004. gada 26. janvāra rīkojumu izpildes apturēšanas lūgums tika apmierināts.

41. Grieķijas valdība tiesas sēdē 41 miljona EUR novēloto atgūšanu pamatoja ar grūtībām, kas radās, nosakot un aprēķinot atbalstu, kas paredzēts Lēmuma 2. pantā. Atbilstoši tās teiktajam tā vēlējas panākt šīs problēmas risinājumu ar Komisiju, pirms turpināt visa atbalsta atgūšanu. Šī valdība turpmāk pamatojās uz valsts administratīvo tiesību normām par naudas summu atgūšanu no privātpersonām.

42. Ir jāatzīst, ka kopš Lēmuma paziņošanas nebija nekādu neskaidrību par pienākumiem, ko šis lēmums uzliek Grieķijas iestādēm. Turklāt šī lēmuma formulējumā noteikta skaidra un precīza atšķirība starp 41 miljona EUR atbalstu un citiem attiecīgajiem atbalstiem. Līdz ar to neviens tiesiska vai praktiska rakstura šķērslis vairs netraucēja tam, lai Grieķijas Republika veiktu 41 miljona EUR atgūšanu Lēmumā paredzētajā termiņā. No tā izriet, ka Grieķijas valdība, novēloti veicot attiecīgā atbalsta atgūšanu, nav izpildījusi tai uzliktos pienākumus.

43. Šķiet, ka kopš pirmā novēlotā soļa minētā valdība nav sasniegusi nekādu progresu 41 miljona EUR atgūšanā. Šāda bezdarbība nevar tikt attaisnota, atsaucoties vienīgi uz valsts tiesību normām. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, ja Kopienu tiesību normas neregulē nelikumīgi piešķirtā

atbalsta atgūšanu, šī atgūšana principā ir jāveic saskaņā ar atbilstošajām valsts tiesību normām, tomēr jebkurā gadījumā šīs tiesību normas ir jāpiemēro tādā veidā, lai Kopienu tiesībās prasīto atgūšanu nepadarītu praktiski neiespējamu, un pilnībā ņemot vērā Kopienu intereses [8].

44. Tomēr Kopienu intereses par pareizu tādu lēmumu izpildi, kas attiecas uz nelikumīgi piešķirtā atbalsta atgūšanu, paredz arī to, ka šie lēmumi ir nekavējoties izpildāmi. Jau iepriekš atzīmēju [9], ka termiņš, kurā ir jānotiek deformēto konkurences apstākļu atjaunošanai, protams, nav nenozīmīgs no ekonomiskā viedokļa. Uzņēmumi, kuriem nelikumīgi tika piešķirts valsts atbalsts, dažreiz var deformēt konkurences apstākļus tiktāl, ka konkurences struktūra ilgstoši ir izmainīta. Tāpēc pienākums ievērot termiņus, kas paredzēti nelikumīgi piešķirtā atbalsta atgūšanai, tāpat kalpo interesēm, ko sargā EKL 87. pants, proti — izvairīties no tā, ka Kopienā pastāvošā konkurence tiktu deformēta. No tā es secinu, ka stingrie nosacījumi, ko Tiesa noteikusi, lai attaisnotu to, ka atgūšanas pienākums netika izpildīts vai netika pareizi izpildīts, ir piemērojami arī situācijā, kad tas netika izpildīts paredzētajā termiņā. Šajā gadījumā tāpat ir piemērojams kritērijs "pilnīga neiespējamība".

45. Šajā ziņā nekur lietas materiālos neparādās, ka Grieķijas valdība ir cītīgi pildījusi Lēmumu — ne paredzētajā termiņā, ne arī pēc tā beigām. Tieši otrādi — kā izriet no manas analīzes par Grieķijas likuma sekām — ar to šī valdība ir padarījusi Lēmuma pienācīgu izpildi valsts tiesiskās kārtības ietvaros ja ne neiespējamu, tad vismaz sarežģītāku. No tā es secinu, ka minētā valdība tāpat nav izpildījusi savu pienākumu kārtīgi izpildīt Lēmumu, kas jau tā tika uzsākts pārāk vēlu.

D — *Lēmuma 2. pantā minētā valsts atbalsta atgūšana*

46. Lēmuma 2. pantā minētie atbalsti ir līdzīgi tajā ziņā, ka tie attiecas uz dažāda veida finanšu materiālo palīdzību, kas *Olympic Airways* bija jāsamaksā uz likuma vai līguma pamata, bet pret kuras nemaksāšanu vai maksājuma kavējumu Grieķija pieļāva.

8 — Iepriekš minētais spriedums lietā Komisija/Portugāle, 55. punkts.

9 — Skat. secinājumu 18. punktu lietā C-404/00 Komisija/Spānija (2003. gada 26. jūnija spriedums, *Recueil*, I-6695. lpp.).

47. Dažādu kategoriju iemaksu, saistību, līgumisko pienākumu un nodokļu summu, par kurām ir runa, apmēri tika aprakstīti Lēmuma pamatojuma 205.–209. punktā.

48. Lēmums izraisīja strīdu starp Komisiju un Grieķijas valdību, kas turpinās šīs tiesvedības ietvaros, par šo pasākumu kvalificēšanu kā atbalstu, atgūstamo summu noteikšanu un atgūšanas veidu noteikšanu.

49. Strīds attiecas uz trīs jautājumiem:

— pirmkārt, dažādu ilgstoši neatmaksāto parādu kvalificēšana par valsts atbalstu;

— otrkārt, summu, par kurām ir runa dažādos gadījumos, noteikšana;

— treškārt, vienošanās, kas panākta par minēto summu atgūšanu.

50. Pēc Grieķijas valdības domām, Lēmuma 2. pantā paredzētais atbalsts neatbilst precīzi Lēmumā norādītajam apmēram, bet drīzāk ir "labums", kas izriet no ilgstošas iecietības pret šo parādu nemaksāšanu. Šajā ziņā būtu jāņem vērā atšķirība starp minētās valdības iecietību pret regulāru nemaksāšanu un iecietību, ko izrādītu privātie ieguldītāji.

51. Vispirms atsaukšos uz savu atziņu, ka tiesvedībā par Kopienu tiesību akta neizpildi nav atļauts pilnīgi vai daļēji apstrīdēt tā likumību. Ja Grieķijas valdība gribēja apstrīdēt likumību dažādu ilgstoši neatmaksāto parādu kvalificēšanai par valsts atbalstu, tai bija jāceļ prasība par tā atcelšanu [10].

52. Turklāt, ciktāl tas ir piemēroti, atbalsta jēdziens ir vispārīgāks par subsīdiju, jo tas ietver ne tikai pozitīvo materiālo palīdzību, tādu kā subsīdijas, bet arī pasākumus, kas dažādās formās atvieglo maksājumus, kuru veikšana parasti apgrūtina uzņēmuma budžetu un kas, kaut arī nav subsīdijas šā vārda tiešajā nozīmē, ir līdzīgas un ar identisku iedarbību [11].

10 — Skat. 6. zemsvītras piezīmē minētos spriedumus.

11 — 1994. gada 15. marta spriedums lietā C-387/92 *Banco Exterior de España* (*Recueil*, I-877. lpp., 13. punkts).

53. Šādi atbalsti īpaši var izraisīt konkurences deformēšanu, jo tie īpašā veidā samazina uzņēmuma darbības izmaksas, kaitējot tiem uzņēmumiem, kas regulāri maksā nodokļus un pilda līgumus.

54. Tādējādi radītā konkurences deformācija var tikt novērsta vienīgi tad, ja ātri un pilnīgi tiek veikti atlikušā parāda maksājumi, ieskaitot procentus un naudas sodus. Turklāt pati maksājumu atvieglošana parādniekam varētu tikt uzskatīta par nozīmīgu priekšrocību it īpaši tādēļ, ka tam ir finanšu grūtības, jo atvieglojumi uzņēmumam ļauj regulāri izvairīties no finanšu pienākumiem — pretēji pastāvošajai komercdarbības praksei.

55. Visbeidzot, man šķiet grūti pieņemt argumentu par to, ka līdzīgā situācijā privāts kreditors rīkotos tāpat kā nodokļu iestādes un Grieķijas lidostas. Tieši otrādi — ja pastāvētu patiess parādnieka maksātnespējas risks, privātais kreditors censtos pēc iespējas ātrāk un, izmantojot visas iespējas, saņemt parādu summu atmaksu.

56. Attiecībā uz tā atbalsta noteikšanu, kas *Olympic Airways* jāatmaksā, Grieķijas valdība apgalvo, ka summas, kas paredzētas Lēmuma 2. pantā, ir tikai aptuveni norādītas Lēmuma pamatojuma 205.–209. punktā. Tā rezultātā šīs prasības daļa, kas attiecas uz attiecīgajā pantā minētajām summām, ir jānoraida tās neskaidrā rakstura dēļ.

57. Rodas jautājums — vai Komisijas lēmumos par nelikumīgi piešķirtā atbalsta atgūšanu vienmēr ir precīzi jānorāda atgūstamās summas?

58. Šajā ziņā ir jāatzīst, ka ne judikatūra, ne arī kādas Kopienu tiesību normas neliek Komisijai, pieprasot tāda atbalsta atgūšanu, kas atzīts par nesaderīgu ar kopējo tirgu, norādīt atmaksājamā atbalsta apmēru. Komisija var likumīgi aprobežoties ar vispārīga pienākuma uzlikšanu atbalsta saņēmējam — atmaksāt attiecīgo atbalstu un atstāt valsts iestāžu ziņā precīzas atmaksājamās atbalsta summas aprēķināšanu. Šis uzdevums ietilpst lielākā pienākumā, kas vienlaicīgi uzlikts Komisijai un dalībvalstīm — uzticīgi sadarboties, īstenojot EKL 88. pantu.

59. Šajā lietā atlīdzināmās summas viegli var tikt noteiktas, interpretējot Lēmuma 2. pantu kopā ar tā pamatojuma 205.–209. punktu. Ja vēl paliek kāda neprecizitāte, šī neprecizitāte būtu jānovērš sadarbības ietvaros.

60. No Komisijas un Grieķijas valdības sarakstes laika posmā no 2003. gada februāra līdz septembrim izriet, ka Grieķijas valdība apstrīdēja Lēmuma 2. pantā noteikto atbalsta jēdzienu un atmaksājamās summas apmēru. Turpmāk šī valdība pamatojās uz vairākām tiesiskām grūtībām, kas valsts tiesiskās kārtības ietvaros padarīja 2. panta izpildi par neiespējamu, kā arī to, ka tā nav pilnvarota izdot rīkojumu Spatas lidostai atgūt lidostu nomas maksu no *Olympic Airways*.

61. Tomēr šķiet, ka minētā valdība bija sākusi izpildīt dažas 2. panta daļas, lai arī nedz ātri, nedz arī pārliecinoši:

a) lidostām samaksājamā nomas maksa 2,46 miljonu EUR apmērā bija atzīšanas procedūras priekšmets, pēc kuras var sākties atgūšanas periods;

b) PVN par rezerves daļu un degvielas pārdošanu *Olympic Aviation* ir jāpārskaita kopā ar likumiskajiem naudas sodiem un palielinājumiem PVN deklarācijas par 2003. gadu ietvaros;

c) maksājumi, kas nav samaksāti Spatas lidostai, — 33,9 miljonu EUR apmērā — bija tās vienošanās par parādu atmaksāšanas kārtību priekšmets, kura 2002. gada 2. aprīlī tika noslēgta ar *Olympic Airways*, nododot šā uzņēmuma ienākumus no pakalpojumiem, kas tika sniegti vispārīgās interesēs;

d) attiecībā uz nodevu "*spatosimo*" 61 miljonu EUR apmērā Grieķijas valdība atsaucās uz vairākiem maksājumiem, ko pierāda to apliecinoši dokumenti par summu apmēram 22,8 miljoni EUR. Visbeidzot šī valdība paziņoja, ka tā nosūtīja Komisijai vienošanās par parādu atmaksu kopiju, kurā paredzēts, ka *Olympic Airways* samaksās nodevu "spatosimo" apmēram 58,3 miljonu EUR apmērā 48 ikmēneša maksājumos. Šī vienošanās 2004. gada 31. martā tika nomainīta pret otru vienošanos, kas arī bija paredzēta uz četriem gadiem. Komisija uzskata, ka otrā vienošanās netika ievērota;

e) atbilstoši Grieķijas valdības teiktajam parādi ministrijām un valsts dienestiem 28,9 miljonu EUR apmērā var tikt atskaitīti no *Olympic Airways* kredītsaistībām tā, lai parādu atmaksa nebūtu nepieciešama. Tomēr, tā kā tam nav pietiekamu pierādījumu, Komisija vēl nav konstatējusi šādu kredītsaistību pastāvēšanu.

62. Pamatojoties uz iepriekš minēto, es uzskatu, ka Grieķijas valdība nav izpildījusi pienākumus, kurus tai uzliek Lēmuma 2. pants. Ciktāl minētā valdība šos pienākumus ir izpildījusi, tā rīkojās novēloti un nepilnīgi, un tā nevarēja attaisnot savu rīcību ar to, ka šajā gadījumā šo lēmumu pilnībā nebija iespējams izpildīt.

63. Šie secinājumi varēja būt pietiekami, ja netiktu pieņemts Grieķijas likums. Tā pieměrošanas sekas, kuras es apskatīju šo secinājumu 19.–22. punktā, var nozīmēt, ka *Olympic Airways* noslēgtās vienošanās par atmaksu būtu pilnīgi vai daļēji neiespējams izpildīt, jo trūkst nepieciešamo aktīvu. Turklāt lielākās *Olympic Airways* aktīvu daļas nodošana *Olympic Airlines* traucē valsts līmenī šā atbalsta atgūšanu no sabiedrības, kas pārņēma atbalstīto saimniecisko darbību. Šis Lēmuma izpildes kavēklis vien ļauj secināt, ka Grieķijas valdība acīmredzami nav izpildījusi pienākumus, kurus tai uzliek minētā lēmuma 2. un 3. pants.

III — Secinājumi

64. Pamatojoties uz iepriekš minēto, es ierosinu pieņemt Komisijas prasību un atzīt, ka:

1) noteiktajā termiņā neveicot pasākumus, kas vajadzīgi, lai atgūtu piešķirto atbalstu, kas atbilstoši 3. pantam Komisijas 2002. gada 11. decembra Lēmumā 2003/372/EK par valsts atbalstu, ko Grieķija piešķīra *Olympic Airways*, atzīts par nelikumīgu un nesaderīgu ar kopējo tirgu (izņemot to, kas attiecas uz *IKA* maksājumiem), Grieķijas Republika nav izpildījusi pienākumus, ko tai uzliek šis lēmums un EK līgums;

2) Grieķijas Republika atlīdzina šīs instances tiesāšanās izdevumus.